

PREDUZMI NEŠTO, DANAS

SOCIJALNO PREDUZETNIŠTVO, ALTERNATIVNA EKONOMIJA, SOCIJALNA EKONOMIJA, SOCIJALNO PREDUZEĆE, POJMOVI SU POD KOJIMA SE KOD NAS PODRAZUMEVA (ILI VIŠE NASLUĆUJE) NEKA DOBRA I KORISNA POJAVA, ALI JOŠ SMO DALEKO OD SPOZNAJE SVIH MOGUĆNOSTI I OBLIKA, KAO I ISTINSKE SNAGE OVOG KONCEPTA.

Socijalno preduzetništvo karakteristika je organizacija koje, pored ekonomskih, podrazumevaju i društvene ciljeve, pružaju mogućnost zapošljavanja i rehabilitacije ugroženih grupa. Među njima su i tradicionalne, poput zaštitnih radionica za osobe sa invaliditetom koje ih uključuju u radno okruženje, uz stalnu finansijsku podršku donatora ili državnih institucija. Tu su i organizacije čiji cilj može da bude ostvarivanje zarade, ali se bave rešavanjem problema i proizvodnjom vezanom za zaštitu životne sredine.

Socijalna preduzeća često zamenjuju javne programe kada je u pitanju pružanje društvenih usluga, posebno onih usmerenih na osobe sa invaliditetom ili stare. Na taj način, ona postaju jedan od aktera socijalne zaštite. Finansiranje ovih organizacija, koje se u nekim zemljama poput Italije i Španije nazivaju socijalne kooperative, potiče iz različitih izvora, najviše iz javnih fondova opština, regiona, fondacija, donacija, doprinosa članova i prodajom roba ili usluga.

S obzirom da u Srbiji nema odgovarajućeg pravnog okvira, ove organizacije uglavnom nastaju na osnovama Zakona o udruženjima građana, Zakona o zadrugama ili Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

PO PRELIMINARNIM ISTRAŽIVANJIMA UNDP I EVROPSKOG POKRETA U SRBIJI, U ZEMLJI POSTOJI PREKO HILJADU OVAKVIH ORGANIZACIJA.

Najviše je poljoprivrednih zadruga koje podstiču preduzetništvo u ovoj oblasti, uz programe za obuku i obrazovanje. Postoje i takozvane ekološke zadruge posvećene zaštiti prirodne sredine ili proizvodnji

zdrave hrane, kao i one koje podstiču turizam ili tradicionalno stvaralaštvo (štrikanje, tkanje) i druge aktivnosti povezane sa lokalnom turističkom ponudom.

Nedostatak podsticaja države razlog je što najviše novih zadruga nastaje u okviru međunarodnih projekata i uz finansijsku pomoć stranih donatora, poput USAID-a, programa Evropske unije, Ujedinjenih nacija i Svetske banke. Ipak, u poslednje vreme fondovi u pojedinim gradovima ili opštinama – Beograd i Novi Sad, na primer – podstiču ekonomski rast i smanjivanje siromaštva pomoću projekata za alternativne mogućnosti zapošljavanja. Postepeno se prihvataju iskustva programa socijalne kooperative, te se neprofitnim organizacijama daje mogućnost pružanja usluga u sistemu socijalne zaštite.

Inicijative u okviru socijalnog preduzetništva u Srbiji, nažalost, odvijaju su u vreme kada se ekonomija okreće ka tržištu i rekonstrukciji u skladu sa principima liberalne ekonomije, a slabi rezultati tranzicije glavni su razlog što alternativne mogućnosti ostaju bez podsticaja ili prolaze neopaženo u javnosti.

PORED TOGA ŠTO SE UDRUŽIVANJE I NOVI PROGRAMI U OKVIRU SOCIJALNE EKONOMIJE SREĆU SA NEPODSTICAJNIM PRAVNIM PROPISIMA, NEDOSTAJE I PODRŠKA, ODGOVARAJUĆA PROMOCIJA I OBUKA BUDUĆIH AKTIVISTA I VOLONTERA.

Socijalna ekonomija, primenjujući tržišne principe u rešavanju društvenih izazova, može snažno da doprinese strategiji održivog razvoja. Ovaj koncept istovremeno predstavlja šansu za uključivanje u društvo i porast zaposlenosti pripadnika ugroženih grupa, održivost neprofitnog sektora, smanjenje siromaštva, ekonomski napredak i održivi razvoj.

Neophodno je da socijalna preduzeća dobiju veću ulogu u budućoj politici zapošljavanja i uključivanja ugroženih grupa kroz odgovarajuće pravne mere koje bi uredile socijalno preduzetništvo, uz osnivanje centra za podsticaj i koordinaciju ovakvih organizacija i razvijanja mogućnosti za sticanje obrazovanja i veština u cilju razumevanja uloge i značaja socijalne ekonomije.

Marija Kolin

SOCIJALNA EKONOMIJA JE PRIVREDNA AKTIVNOST NEPROFITNIH ILI PROFITNIH ORGANIZACIJE KOJOM SE, UVAŽAVANJEM TRŽIŠNIH ZAKONITOSTI, OSTVARUJE DRUŠTVENI ILI EKOLOŠKI CILJ. OVAJ KONCEPT NUDI PARTNERSTVO MEĐU SEKTORIMA I INTEGRATIVNI PRISTUP DRUŠTVENIM, EKONOMSKIM I EKOLOŠKIM IZAZOVIMA. POSLOVNI ASPEKTI U CILJEVIMA SOCIJALNIH PREDUZEĆA MOGU DA BUDU RAZNOLIKI, ALI SU GOTOVO PO PRAVILU INOVATIVNI.

MUHAMED JUNUS: NAJSKROMNIJA VAŽNA LIČNOST

Umesto elegantnih odela, skupih limuzina i mnoštva sekretarica, Muhamed Junus sluša, govori iz duše i inspiriše pogledom. Možda mu Nobelova nagrada za mir 2006. godine nije dodeljena samo za viziju pomoći drugima i njegovom uspehu u ostvarenju te zamisli, već i zato što je ostao skroman, osoba na koju zaista možete da se ugledate i da joj se divite.

Imao sam priliku da upoznam Muhameda Junusa pre četiri godine, kada smo ga pozvali da održi predavanje na jednom skupu u Atini. Posle jednosatnog razgovora, bio sam impresioniran, ali i inspirisan, ne samo onim što je ovaj čovek postigao, već mnogo više njegovom skromnošću.

Junus je pre 35 godina počeo da pomaže siromašnima u svojoj domovini, Bangladešu. Tada je kao profesor poveo studente u posetu jednom siromašnom selu. Razgovarali su sa ženom koja je pravila stoličice od bambusa i saznali da mora da pozajmljuje novac da bi kupila neobrađeni bambus za svaku stolicu koju napravi. Pošto bi isplatila posrednika, ponekad uz kamatu i do 10 odsto nedeljno, ostao bi joj samo jedan peni zarade. Da je mogla da pozajmi novac po pristupačnijim uslovima, život bi joj bio mnogo bolji. Junus je odlučio da joj da 17 dolara da bi mogla da prestane da pozajmljuje od posrednika, koji je, u suštini, jedini ostvarivao pravu zaradu. Na njegovo iznenađenje, žena je, nekoliko dana kasnije, zahtevala da mu vrati novac. Tada je pomislio da bi ovakav metod mogao da pomogne i drugim ženama. "Ako sam mogao da pomognem jednoj, mogu i drugima."

Verovatno je puno ljudi imalo slične ideje, ali je Junus svoju zamisao pretvorio u praksu. Danas banka koju je osnovao 1984. godine, Grameen Bank (Seoska banka), uslužuje više od 8.2 miliona klijenata, zapošljava 19,800 ljudi i ima preko 2,500 filijala. Mnogi ne znaju da Grameen Bank deluje kao i svaka druga banka: ima filijale, zaposlene, pruža usluge... Ali glavna razlika je što ona čini "potpuno suprotno od onog što normalne banke rade", kako objašnjava Junus.

- **Banka pozajmljuje novac samo onima koji ga nemaju**
- **zaposleni idu od kuće do kuće i ubeđuju ljude da uzmu kredite**
- **kamate su izuzetno niske i, što je najvažnije,**
- **sva zarada banke se ne deli ulagačima, već se ponovo ulaže da bi se uslužilo još više ljudi.**

Takođe je važno što žene čine više od 97 odsto klijenata, a preko 97 odsto kredita biva isplaćeno, ne zbog strogih kontrolnih mehanizama, već jednostavno zato što se ljudi osećaju obavezanim da vrate dugove. Ovaj procenat isplate mnogo je viši nego u većini "normalnih" banaka. Možda zbog toga svetska finansijska kriza nije pogodila ovu banku. Junus je dalje razvio svoju

zamisao, osnivajući još kompanija koje naziva "društvenim", poput one koja se bavi mobilnom telefonijom. I njihova zarada se dalje ulaže da bi finansijsku pomoć dobilo još više ljudi.

Međutim, ono što je na mene ostavilo najveći utisak jeste skromnost g. Junusa. Umesto elegantnih odela, skupih limuzina i bezbroj sekretarica, on sluša, govori iz duše i inspiriše pogledom. Pre nego što sam izgovorio poslednje pitanje, odgovorio je: "Ne, nisam ni pomišljao da ću stvoriti nešto što će pomoći tolikim ljudima". Možda mu Nobelova nagrada za mir 2006. godine nije dodeljena samo za viziju pomoći drugima i njegovom uspehu u ostvarenju te zamisli, već i zato što je i danas ostao skroman, osoba na koju zaista možete da se ugledate i da joj se divite.

Emanuel Perakis